

Кудіретке жүзіну

А 2016
1748к

Жүрсін Ерман

Курсін Ерман

Қызгіретке
Әуегіну

Алматы-2005

Е 69 Ерман Ж.
Құдіретке жүгіну – Алматы,
2005 – 168 бет

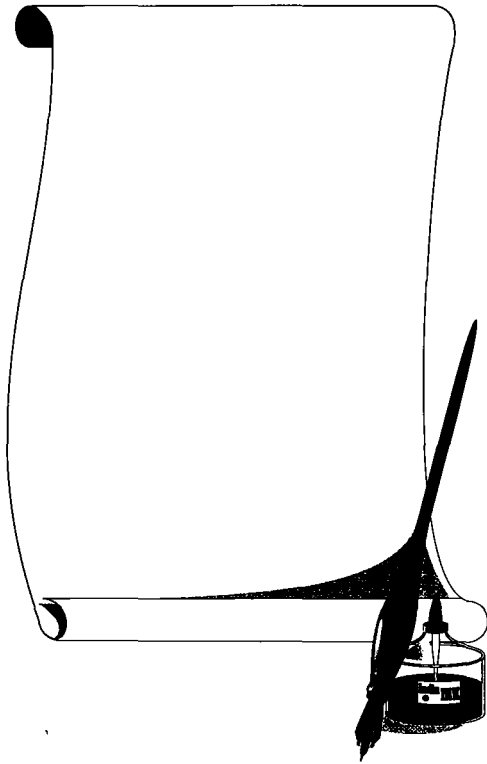
ISBN 9965-27-752-4

ББК 84 қаз 7-5

Е $\frac{4702250202}{00(05)-05}$

ISBN 9965-27-752-4

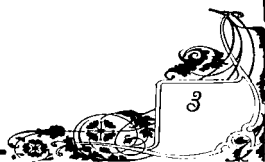
© Ерман Ж., 2005

Автордан:

Ұят дейтін бір кінәз, нәпсі дейтін бір кесел – арбасады да жатады. Содан ба екен, қанағаттың шапаны мен қияметтің кебінін мен алдымен өзіме өлшеп көремін. Назары сұсты бір құдірет жазғанымды жырттыра береді, кітабымды кідірте береді. Алпысқа келгенінше бар жазғаны бір томға жетер-жетпес өлең болған Абай аға да көкжелкемнен қарайды да тұрады. Ол кісі де қатал-ақ! Осылайша бар мен жоқтың, от пен судың арасында қапылған шамшыл шайырдың тым болмаса бір шумақ өлеңі, тым болмаса бір қайырым сөзі талғампаз оқушының таңдайын жібітуге жараса кетті деп үміттің шырағын үрлегеннен басқа, құдіретке жүгінгеннен басқа не шара бар?!

Жүрсін Ерман

Таба алмай көркем қисынын жырдың
Иінім түсіп, исініп жүрмін.

Қиуым қашып, қиындады ма іс –
Ойымда – Муза, миымда – дыбыс.

Шылдырлап бақыр тиындай сөзім,
өлеңге сыймай құйындай сезім

Қаламның бүгін неге аз міндеті –
Айдындай таза қағаздың беті.

Есімі Муза жақпай сұлуға
Татайын десең, таппайсың у да!

Қаламды әкел, қарманып жазайын жыр,
Жаным төсеп жазғаным азайып жүр.
Ыламымды ұйытқан наурыз айы
Мақамыммен ұмытқан көзайым ғыл.

Жазушы едім наурызда жап-жасыл жыр,
Биыл осы дағдым да алжасып жүр.
Сыйқырымен тербейтін сөз-қазынам
Тиындайын қағады ол да сылдыр.

Ақыл апшып қалғанын, сезім бұғып,
Отырамын ішімнен өзім біліп.
Базар баққан бәдіктер ортасында
Кісі де жоқ тұшынар сөзіңді ұғып.

Бір күніңнен аумайды бір күніңіз,
Жамалатын түрі жоқ жыртығымыз.
Саңырауға беретін сәлемдей-ақ
Кімге дәрі осы өлең шіркініңіз?

* * *

Ертеректеу ержетіппін
өтіп дәурен, озып ғалам.
Киіс көрген керзі етіктің
Жұлығындай тозып барам.

У ағылып төзім бордай
Қайда асығыс алып-ұштық?
Қасатталып сезім қардай
Суынды ерте қаным ыстық.

Тұлпарын бір тебінуге
Қысса жастық тақымын сәл,
Жігіт болып желігуге
Жібермеді ақылым-шал.

Саяқ жүрген құландаймын,
Жығылады жығам қай күн?
Ештеңеге қуанбаймын,
Ештеңеге жұбанбаймын.

Жүрегімен арыстанның
Қозыдайын көгенделдім.
Дел-сал болған данышпанмын,
Қайғы жұтқан кемеңгермін.

Ойыма мұң міңгесуде,
Тәңірім-ау, есірке бір:
Такуа боп күн кешуге
Тати ма екен осы ит өмір?

БӘСІРЕ СӨЗ

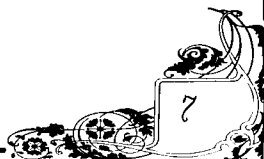
Көз ашқалы
Көргенім – сөз астары.
Әр көңілдің болса егер өз аспаны,
Әр сөздің де болады өз асқары.

Сөздің батпан салмағын сөздің бе, ұлым,
Әр сөз өзі кеседі өз кіндігін.
Көздің құнын сұрама сұрамасаң,
Сұрау керек алайда сөздің құнын!

Бір сөз үшін азапқа төзгенде адам,
Сөз бағасын қапысыз сезген бабаң.
Аттан жығыл жығылсаң – оқасы жоқ,
Жығылуға болмайды сөзден, балам!

Қазақ елі секілді зерек елде
Сөз қадірін ұғыну керек ерге.
Шашқың келсе – дүние, малыңды шаш,
Тек сөзінді беталды бере көрме!

Төмен болмақ өлеңнің бәсі неге?
Сөзінді бақ.
Өрнекте.
Әсіреле.
Сөз мінгіздім мен саған алшандатып,
Ат мінгізсе ел ұлына бәсіреге.

* * *

Жалт-жұлт етіп көшеді жарық ғалам,
Қиялдан да ұшқыр ол шарықтаған.
Секіреді төбемнен киік күндер,
Аузымды ашып,
Аңырып қалып барам.

Жетпесімді білсем де – армандаймын,
өтпесімді бұлдаған сормандаймын.
Бар мен жоқтың қапылдым арасында
Шуылдайды беймезгіл орман-қайғым.

Түйіледі төбемнен бұлтты үрейдін,
Жауа алмаймын,
Әншейін күркіреймін.
Тастөбемнен мұзбалақ шүйілгенде
Жата кеткен шалқалап түлкідеймін.

Бірақ – бармын,
Мен осы жалғандамын,
Толғанғаным – секілді алданғаным.
Ішірткідей өлеңге езіп берем
Апийынның аузымда қалған дәмін!

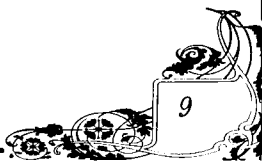
* * *

Сен әбден қажыдың ба менен, қарғам,
Көбейді кемістігім сен аңғарған
Келіп ем арман қуып,
Енді бүгін
Билік те, байлық та арман,
өлең де арман.

Арманға алаңдасам – ас батпайды,
Мұңайсам –
басымнан кеп баспақ қайғы.
Жақындап қалдым десем бір арманға
Сайтанның отындай боп қашқақтайды.

Білмеймін – шайырмын ба, шайқымын ба,
Түгел сөздің түбінде Майқымын ба?
өзімді өзім ұқпай жүргенімде
Сыртымнан сансыз ғайбат айтылуда.

Үмітін артып еді ел де маған,
Көбейіп бара жатыр мендегі алаң.
Сен әбден қажыдың-ау.
Ал мен, мен ше?
Мен қажымай жүр ме екем?
өл де маған!

* * *

Нәпсі деген кеселдің
Кесірінен неше өлдім.
Терім қалындаған соң
Терlemeуге төселдім.

Сөз сөйлесем жобалы
Ол өзімді табады.
Айтылмаса ақиқат
Кімге қалар обалы?

Қарап жүріп күйінем,
Жұдырықтай түйілем.
Жапырылам қоғай,
Адырнадай иілем.

Түсіп кетсем топқа кіл
Алтын басым – қақпақыл.
Өзгермейді болмысым,
Осы менде жоқ па ақыл?

Көңілімнің жыртығын
Кеңейтеді түртіп ұл.
Дүрдигенмен сырты құр
Тақымымда жүр тұғыр.

Жұртқа кінә тақпаймын,
өзіме өзім жақпаймын.
Шырылдаған жанымды
Қай сандықта сақтаймын?!

* * *

Парыз да көп мойында өтелмеген,
Сөз шығындап,
Жазамыз бекерге өлең.
өмір деген – шөліндей Кербаланың,
Жеткізбейді жеріңе жетем деген.

Мейлі, сенсің қазақтың біртуары,
Баламысың
Баспаған мұртын әлі:
Тағдыр деген – қағазы туалеттің,
Жыртылмайтын жерінен жыртылады!

БАС

Басқаларды қайдам:
Менің басым – біреу.
Жалғыз басқа, айнама,
Таппай жүрмін тіреу.

Тауға да оны ұрдым,
Тасқа да оны соқтым.
Есеңгіреп тұрдым,
Есті болған жоқпын.

Жарғақ басым қанын
Сорғалатты кілең.
Сірә менің жаным
Басымда емес білем.

Тиіп басым тасқа
Кейде ашиды миым.
Дұшпаны көп басқа
Ие болу қиын.

Оңғарылмай жолым
Басым талай сынды
Тек ішінде соның
Бірдеңе бар сынды.

Көрешегін көрмей
Кірмес сірә көрге.
Мен игенмен жерге
Ұмтылады ол төрге.

Қадірімді кісі
Біле түссін дей ме.
Ойға толып іші
Сықырлайды кейде.

Бітпей мәңгі егес
Ағарғанмен шашым
Тыншу табар емес
Менің қара басым.

Таусылғанша демім
Қуармын бір елес.
...Тыныш жүрер едім:
Басым екеу емес!

* * *

Ақыннан ес кететін,
жырдан – маза
Керегі не дақырттың құр даңғаза:
Таңда мақшар болғанда, әр пендеге
Анық болса бір әділ тұрған жаза?!

Даңқымды емес, тәңірім, антымды бер,
Болжамасам халімді – халқым күлер.
Кешейін қойдан қоңыр тірлігімді –
өзінің шамасы мен шарқын білер.

Жайдақталып кеткенмен замана тым
өңмендеумен шықпасын жаман атым.
Шұға жауып жатса да көктен жерге
Қалғып кетпе, қазақы қанағатым!

(Т.Молдағалиевке)

Жүйріктей шашасына шаң түспеген
Ақынға бұйым ба екен алпыс деген.
Сен әлі сұлуларға сұғың қадап
Жазасың шамырқанып тал түсте өлең.

Аландап жұмысың жоқ ештеңемен
Жазасың түнде де өлең, кешке де өлең.
Қарыздар сияқтысың өлеңге әлі
Көп бұрын қосылсаң да көшке менен.

Алпысқа келді десе жыр-Тұманбай,
Жүрер ме елі сенбей, жұрты нанбай.
Көңілдің аппақ жібек орамалын
Кірлетпей, қапияда жыртып алмай,

Келеді жылдарына жыл қосылып,
Келеді мұндарына мұң қосылып.
Тұманбай дейтін әлем аспанында
Жатқандай будақ-будақ жыр жосылып.

Ақынның тауып берер аңсарын кім,
Жұпарын жұтқың келер барша гүлдің.
Сезімін жыр сыйқыры тербегенде
Көзінен жас боп тамдың қанша арудың?!

Ғұмырын махаббаттың созған ақын,
Бәйгеден келе берсін озған атың.
Сыздатып сұлулардың омырауын
Сусылдап қаға берсін сөз қанатын!

Шыққандай-ақ шалдықпай еркін қыстан
Шекесіне киеді бөркін дұшпан.
«Қой» дейтұғын қожасы болмаған соң
Шал көбейді шалдуар, кемпір мыстан.

Қызда – қауіп,
бұл күнде ұлда алаң бар,
Түлкі заман бүлкілін кім бағамдар?
Ішігінің астарын індетіп жүр
Інісіне сақалын бұлдағандар.

Жайлағандай жастықтың дерт денесін
Ұмтылады өңмендеп өртке несін.
Арқасынан бір адам қақпағасын,
Мандайынан бір адам шертпегесін.

Азабына қазақтың қосып азап
Дұшпан таба қылады, досы – мазақ.
Жауға алдырмас жарағын дауға алдырып
Сормандай-ау шынымен осы қазақ?

Тұнжыраған көзімде тұнып бір мұң
өксігімді көмейде құмықтырдым.
Қайран Мұха, қадірің өткен күні
Басыңа кеп, бөрідей ұлып тұрмын!

3

Құрысыншы.
Бәрі де құрысыншы.
Бірі – ақылгөй қазақтың.
Бірі – сыншы.

Бәрімізге жақсатты көрінем деп
Арамтер боп арада жүр үшінші.

Ескі дерті қазақтың дерсің мұны,
Түңілтеді тобасыз ер сұмдығы.
Сарқытыңнан садаға кеткірлер-ай,
Бір – рушыл ағаның,
Жершіл – бірі.

Солай.
Аза бойынды қаза қылған
Ит өмірдің несі кем дозағыңнан?
Қазақ, қазақ дегенде қар сындырып
Көресіні көрдік сол қазағыңнан.

Дандайсыған дәлдүріш данасынар,
Жанап кетсең – жабатын жаласы бар.
Ит тірліктен іргеңді бөлгің келсе –
Жай табатын жалғыз жер – мола шығар.

М. А-ға.

Керегі жоқ, білмеймін –
Нешедесің?
ғашық жырдың көгертіп көсегесін,
Ынтық жүрек,
Ып-ыстық алақанмен
Нұрлантасың өлеңнің пешенесін!

Шағаладай шаңқылдап шындық үшін
Мұңаюмен жүрмісің, мұңды құсым?!
Желбауынан босаған өлең-үйдің
Желпілдеген желмая түндігісің.

Мұңды құсым!
Домбыраның қаз мойын күмбірісің.
Хрустальдің мөп-мөлдір сыңғырысың.
Аппақ жеңгем майысып кесте тіксе,
Кестесінің келісті бір гүлісің!

Үлпілдеген жалғыз тал қауырсынсың,
Қауырсынды қандай құс ауырсынсын?!
Тауға барсам –
таңғы шық өрнектеген
Салқарағай сәулетті самырсынсың!

Үлбіреген мамықтай бар тұлғасы
Махаббаттың мейірбан марфуғасы.
Тереңінен теңіздің сүзіп алған
Маржандай боп жанарға жарқылдашы!

**ҚАРАСАЗ. ҚАРАШАЛ.
ҚАРҒЫБАУ.**
(Мұқағалидың ақырғы түсі)

Қаракөздің қойнында
Қарасөзге тойдым ба.
Қаратүнек ойдың да
Қарғыбауы мойнымда...

Қара бұлтты жамылып
Қара жолдың үстінде
Қарасөзден жаңылып
Қара өленге түстім бе.

Қарасазға бардым ба
Қара шалғын кештім бе.
Қара шалдың алдында
Қара өлендей естім бе.

Қара, қара, қара өлең,
Қарайғанның бәрі өлең
Қарасаздың қары өлең,
Қара өлендей кәрі емен.

Кәрі еменім – қара шал,
Қара шалым – кием ең.
Қара шекпен жарасар
Қартыма кеп сүйенем.

Қартымды ойлап қамығып,
Қара нардай ыңырып
Қарғанудан жалығып,
Қара көңіл тымырсық.